

Tento dokument vznikl v rámci projektu Centra pro komunitní práci střední Čechy „Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Poděbrady a okolí“, který je podpořen z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

KOMUNITNÍ PLÁN SOCIÁLNÍCH A NÁVAZNÝCH SLUŽEB MĚSTA PODĚBRADY A OKOLÍ NA OBDOBÍ 2015 – 2019

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

OBSAH

Úvodní slovo	3
1. Plánování sociálních a návazných služeb na území města Poděbrady a okolí.....	4
2. Organizační struktura procesu plánování v Poděbradech a okolí.....	5
3. Postup aktualizace plánu.....	9
3.1. Zapojení odborníků, občanů a dalších dotčených subjektů do aktualizace plánu	10
4. Základní popis území města Poděbrady a spádového území města se zaměřením na sociální oblast	12
4.1. Obecná charakteristika území města Poděbrady a spádového území.....	12
4.2. Závěry z analýzy poskytovatelů sociálních a návazných služeb.....	15
4.3. Realizace analýz potřeb občanů.....	18
5. VIZE.....	29
6. Prioritní oblasti města Poděbrady a spádového území v oblasti sociálních a návazných služeb na období 2015 – 2019	30
7. Akční plán na rok 2015	31
8. Monitoring a vyhodnocování platného plánu.....	32

Úvodní slovo

Vážený čtenáři,

záměrně jsem zvolil toto osobní oslovení v jednotném čísle, protože četba je opravdu hodně individuální záležitost, při které jsme až na výjimky sami. A moc bych si přál, aby to byla jediná samota, která nás všechny bude životem provázet. Čím je člověk starší, nemocnější nebo bezbrannější, tím víc potřebuje pomoc, podporu a porozumění druhých. A protože se zcela věrohodně tvrdí, že vyspělost společnosti se pozná podle toho, jak se dokáže postarat o své nejslabší jedince, je mým velkým přáním, abychom i v tomto ohledu byli vyspělým městem. K tomu má posloužit i komunitní plán sociálních služeb, který právě držíte v rukou. Děkuji všem, kteří se na jeho zpracování podíleli, protože jim není lhostejná kvalita života v Poděbradech a v nejbližším okolí. Ale zejména děkuji těm, kteří uvedené služby poskytují. Díky nim nemusíme být na nejrůznější problémy, které nám život škodolibě přináší, sami. A to je velké štěstí.

Ladislav Langr

starosta města Poděbrady

1. Plánování sociálních a návazných služeb na území města Poděbrady a okolí

Město Poděbrady iniciovalo vznik strategie v oblasti sociálních a návazných služeb na konci roku 2007 společně s občany.

Na konci roku 2007 došlo k prvním informativním schůzkám, vzniku pracovních skupin a seznámení s metodou komunitního plánování. Pracovní skupiny se scházely i v průběhu roku 2008 a 2009.

Další zrealizované aktivity:

- analýzy potřeb cílových skupin,
- zpracování SWOT analýzy,
- setkání s poskytovateli,
- zpracování strategie území.

V roce 2011 město navázalo partnerskou spolupráci s občanským sdružením Centrum pro komunitní práci střední Čechy a společně připravilo projektový záměr, jehož cílem bylo aktualizovat platný plán města Poděbrady a spádového území. Na zmíněný projekt Centrum pro komunitní práci střední Čechy získalo finanční podporu z Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost, prioritní osa 3, Sociální integrace a rovné příležitosti, oblast podpory 3.1 Podpora sociální integrace a sociálních služeb, město Poděbrady bylo oficiálním partnerem realizované projektu. Tato spolupráce byla stvrzena usnesením Rady města Poděbrady č. 805/2011 ze dne 29. srpna 2011.

Aktualizace plánu je přirozenou součástí procesu plánování sociálních a návazných služeb a vychází z reálné potřeby území aktualizovat současný komunitní plán a specifikovat jednotlivé opatření ve vazbě k současným potřebám území.

V přípravné fázi byly identifikovány sociálním oddělením a dalšími odborníky nové jevy, na které bylo potřeba se v aktualizaci strategie zaměřit:

- rizikové jevy u dětí a mládeže trávící čas na ulici,
- problematika rodin s dětmi,
- problematika závislostí - uživatelé drog.

Dále je současnou podobu plánu nutné aktualizovat ve vztahu k současnému vývoji v oblasti poskytování sociálních služeb a je nutné tyto aspekty zohlednit ve vztahu k možnostem celého území. Je nutné optimalizovat finanční toky města na celém území v oblasti sociálních služeb.

Dále bylo potřeba aktualizovat současné informační materiály ve vazbě k různým skupinám občanů, kteří je potřebují.

Aktualizace plánu byla zahájena 1. října 2012 a ukončena 31. května 2014.

2. Organizační struktura procesu plánování v Poděbradech a okolí

GARANT PROCESU KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Garantem procesu Komunitního plánování sociálních služeb ve městě Poděbrady a okolí (dále plán) je radní Mgr. Lubomír Zíta, který je dále garantem sociálně zdravotní komise, garant rady seniorů a handicapovaných občanů, garant komise sboru pro občanské záležitosti, garant komise pro kulturu a školství.

METODICKÁ PODPORA PROCESU KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Metodické vedení procesu Komunitního plánování sociálních služeb ve městě Poděbrady a okolí zajišťoval po celou dobu projektu realizátor projektu Centrum pro komunitní práci střední Čechy. Jeho role byla ve formě metodických doporučení v průběhu jednotlivých částí procesu a spolupráce na realizaci jednotlivých částí aktualizace plánu.

KOORDINACE KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Koordinací procesu plánování byla v rámci realizovaného projektu pověřena Mgr. Petra Dobiášová. Za město Poděbrady byla koordinací pověřena Mgr. Jitka Brzáková do 6. 9. 2013, od 1. 10. 2013 je za koordinaci zodpovědná Mgr. Martina Wolfová.

Do náplně činnosti pracovní pozice koordinátorky Mgr. Petry Dobiášové patřily činnosti související s realizací projektu podpořeného z ESF OPLZZ.

Ve vazbě k projektu se konkrétně jednalo o:

- aktivity související s realizací analytické části,
- přípravu strategické části, zpracování opatření,
- koordinaci pracovních skupin,
- spolupráci v rámci celého území,
- realizaci informovanosti.

Do činnosti koordinátorky Mgr. Martiny Wolfové byly zahrnuty činnosti související s udržením procesu plánování a aktivitami, které realizovalo samo město Poděbrady.

KOORDINAČNÍ SKUPINA

Koordinační skupina je zodpovědná za proces komunitního plánování a naplňuje principy a hodnoty komunitního plánování. Koordinační skupina navrhuje a schvaluje organizační strukturu a základní listinu. Koordinační skupina činí zásadní rozhodnutí a řídí proces komunitního plánování, tím je míněno především:

- pověřuje realizační tým úkoly,
- posuzuje zprávy předkládané realizačním týmem a pracovními skupinami,
- hodnotí dosažené výsledky a přijímá rozhodnutí pro průběh komunitního plánování,
- projednává konečné podoby návrhu komunitního plánování a jeho předložení ke schválení Radě a Zastupitelstvu města,
- vyhodnocuje a monitoruje plnění cílů komunitního plánování,
- připravuje a projednává návrhy komunitního plánování ve všech fázích procesu plánování, tzn. analytické, strategické i implementační části.

Je složená ze zástupců uživatelů, poskytovatelů sociálních a návazných služeb, zadavatele a dalších dotčených subjektů. Úkolem a pravomocí této skupiny je řídit proces komunitního plánování.

Koordinační skupina schvaluje všechny důležité kroky a dokumenty, které jsou v procesu KPSS realizovány či připraveny. Je odpovědná za zapojení veřejnosti, uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů, proto se v maximálním možném počtu účastní důležitých aktivit procesu. Jednání koordinační skupiny se účastní hosté, zejména odborníci a zástupci zainteresovaných subjektů, koordinátor/ka, příp. metodik.

Práva členů Koordinační skupiny:

- být informován o průběhu procesu komunitního plánování,
- účastnit se zasedání pracovních skupin, kulatých stolů a prezentací vztahujících se k procesu komunitního plánování,
- na základě vlastního rozhodnutí z Koordinační skupiny vystoupit.

Povinnosti členů Koordinační skupiny:

- svým chováním a prací zachovávat principy a cíle procesu komunitního plánování,
- podílet se podle svých možností aktivně na procesu komunitního plánování,
- povinnost účastnit se osobně jednání,
- v případě neúčasti na schůzce KS se dopředu omluvit a posléze se aktivně informovat a včas reagovat na učiněná rozhodnutí,
- plnit své úkoly v daném termínu.

ČLENOVÉ KOORDINAČNÍ SKUPINY

- Bezděčná Jaroslava (členka Sociálně zdravotní komise)
- Bezděčný Tomáš, DiS.
- Mgr. Dobiášová Petra (vedoucí skupiny, členka Sociálně zdravotní komise a Rady seniorů a handicapovaných občanů)
- Drahekoupilová Jaroslava (členka Rady seniorů a handicapovaných občanů, členka Bytové komise)
- Kroupová Zuzana (členka Sociálně zdravotní komise a Bytové komise)
- Manželová Dagmar (členka Rady seniorů a handicapovaných občanů)
- Mgr. Novák Jaromír (zastupitel, předseda Rady seniorů a handicapovaných občanů, ředitel Luxoru Poděbrady)
- Bc. Rysová Jiřina, DiS. (kurátor pro děti, protidrogový koordinátor, tajemník komise pro Sociálně - právní ochranu dětí)
- Mgr. Šmíd Michal (člen Sociálně zdravotní komise, ředitel Handicap centra Srdce, o.p.s.)
- MUDr. Štrobl Syrovcová Helena (členka Sociálně zdravotní komise)
- Tlanková Eva (členka Sociálně zdravotní komise)
- Třísková Emílie (zastupitelka, předsedkyně Sociálně zdravotní komise, členka rady seniorů a handicapovaných občanů a bytové komise, ředitelka CSZS Poděbrady, o.p.s.)
- Mgr. Zíta Lubomír (radní města, garant Sociálně zdravotní komise, garant Rady seniorů a handicapovaných občanů, garant Komise sboru pro občanské záležitosti, garant Komise pro kulturu a školství)
- Mgr. Wolfová Martina, DiS. (sociální práce na obci, komunitní plánování, tajemník Sociálně zdravotní komise, tajemnice Koordinační skupiny, tajemnice Sociálně zdravotní komise)

PRACOVNÍ SKUPINY

Rozdělení témat do pracovních skupin vycházelo částečně z minulého období, kdy byl plán tvořen. Pracovalo se v těchto pracovních skupinách:

- pracovní skupina se zaměřením na oblast rodin, dětí, mládeže a osoby ohrožené sociálním vyloučením,
- pracovní skupina se zaměřením na osoby se zdravotním postižením,
- pracovní skupina se zaměřením na seniory.

Dalším klíčem pro setkání občanů byla konkrétní témata, která bylo potřeba projednat. Témata byla napříč jednotlivými skupinami.

V pracovních skupinách byli zastoupeni poskytovatelé sociálních a návazných služeb, uživatelé sociálních služeb, dotčená veřejnost, zadavatel. Setkání byla otevřena všem aktivním zájemcům.

Pracovní skupiny se v rámci aktualizace sešly 19 krát. A celkově se jednání zúčastnilo 556 osob.

Členové pracovních skupin vykonávali tyto činnosti:

- spolupracovali na mapování potřeb občanů,
- spolupracovali při komunikaci s občany, kteří nedocházeli na jednání pracovních skupin,
- navrhovali zdroje pro zajištění aktivit a jednotlivých opatření, které jsou stanoveny v akčním plánu,
- spolupracovali na rozpracování cílů do opatření a aktivit,
- následně spolupracovali na naplňování plánu.

3. Postup aktualizace plánu

V rámci aktualizace plánu města Poděbrady a okolí na období 2015 – 2019 jsme se snažili vytvořit plán akceptovaný všemi subjekty, kterých se dotýkal. Současně jsme hledali nové formy pomoci ohroženým skupinám, zajistit komplexní a dostupný zdroj informací o poskytovaných sociálních službách odpovídající zjištěným potřebám, optimalizovat finanční toky města v oblasti sociálních služeb a zaměřit se na spolupráci s obcemi spádového území.

Základní princip, na kterém celý proces stojí, je vycházet z možností území, z možností poskytovatelů zde působících a v případě nemožnosti pokrýt poptávku místními subjekty, hledat možnosti v okolí. Aktualizace se současně zaměřovala na nové jevy, které se od první verze plánu vyskytly.

Dále proběhlo vyhodnocení současného plánu.

Výstupem je platný Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Poděbrady a okolí na období 2015 – 2019.

V rámci aktualizace, která je podkladem pro zajištění dostupnosti a kvality sociálních služeb občanům, je použita stejně jako v předešlém období metoda komunitního plánování.

V rámci projektu proběhly tyto činnosti:

- aktualizace socio-demografické analýzy zaměřené na sociální oblast,
- aktualizace analýzy poskytovatelů registrovaných sociálních služeb,
- zmapování a vyhodnocení finančních zdrojů systému sociálních služeb,
- zpracování analýz potřeb občanů,
- informování a zapojení veřejnosti,
- podpora spolupráce v rámci celého území ORP Poděbrady,
- zpracování samotného plánu a akčního plánu,
- aktualizace zpracování katalogu poskytovatelů sociálních a návazných služeb,
- realizace workshopů a konzultací pro účastníky projektu za účelem zajištění odbornosti týmu v metodě plánování,
- vyhodnocení a monitoring plánu.

Průběh v čase znázorňuje následující obrázek č. 1.

Obrázek č. 1: Harmonogram průběhu klíčových aktivit projektu

měsíce/ klíčové aktivity	2012			2013												2014					
	10.	11.	12.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	1.	2.	3.	4.	5.	
1. ¹																					
2. ²																					
3. ³																					
4. ⁴																					
5. ⁵																					
6. ⁶																					
7. ⁷																					
8. ⁸																					

3.1. Zapojení odborníků, občanů a dalších dotčených subjektů do aktualizace plánu

Do aktualizace plánu byli zapojeni odborníci z různých oblastí, na různých úrovních z celého území města Poděbrady a spádového území.

Konkrétně se jednalo o zapojení:

- poskytovatelů sociálních služeb,
- poskytovatelů návazných služeb,
- uživatelů sociálních a návazných služeb,
- zaměstnanců města Poděbrady, zástupců spádových obcí,
- veřejnosti, která se chtěla zapojit do popisu a hledání řešení problémů,
- dalších odborníků, které řešená témata zajímala,
- politiků.

¹ Klíčová aktivita číslo 1. Zajištění koordinace a řízení projektu.

² Klíčová aktivita číslo 2. Zpracování analytické části I.

³ Klíčová aktivita číslo 3. Zpracování analytické části II. – analýzy vytipovaných cílových skupin.

⁴ Klíčová aktivita číslo 4. Podpora spolupráce v území.

⁵ Klíčová aktivita číslo 5. Zpracování dokumentu KPSS.

⁶ Klíčová aktivita číslo 6. Realizace workshopů vedoucích ke zkvalitnění procesu.

⁷ Klíčová aktivita číslo 7. Zpracování tištěného katalogu poskytovatelů sociálních a návazných služeb.

⁸ Klíčová aktivita číslo 8. Zapojení uživatelů sociálních služeb.

Zapojení veřejnosti probíhalo těmito formami:

- jednáním pracovních skupin,
- v rámci analýz potřeb formou rozhovorů, dotazníků, setkávání,
- připomínkováním dokumentů – proběhlo připomínkování prostřednictvím připomínkovacího formuláře v jednotlivých fázích tvorby strategické části,
- setkáním s občany.

Statistiky:

- Proběhlo 19 jednání pracovních skupin - celkem se jednalo o 556 zapojených osob.
- Bylo zveřejněno 8 článků, tiskových zpráv apod.

4. Základní popis území města Poděbrady a spádového území města se zaměřením na sociální oblast

4.1. Obecná charakteristika území města Poděbrady a spádového území

Základní informace

Sociodemografická analýza správního obvodu obce s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) Poděbrady mapuje stávající sociálně demografickou situaci, resp. předkládá a analyzuje jednotlivé demografické ukazatele a poukazuje na možný vývoj v těchto aspektech, dále mapuje společenské jevy a trendy sociálního vývoje z nich vyplývajících, a to na území správního obvodu i města Poděbrady. Tyto informace slouží jako podklad pro potřeby a činnosti související s procesem komunitního plánování sociálních služeb v SO ORP Poděbrady.

Klíčovým těžištěm pro sběr dat a jejich následné zpracovávání byly internetové stránky Českého statistického úřadu a kompetentní orgány ve městě Poděbrady, zejména Městský úřad a ÚP v Poděbradech. Další internetové stránky byly využívány pro dílčí doplňování či k popisu dalších oddílů.

Hlavní informace

SO ORP Poděbrady se rozkládá ve východní části Středočeského kraje na hranicích s Královéhradeckým krajem. Na západě sousedí s obvodem Nymburk, na jihu s obvodem Kolín, východními sousedy jsou obvody Hradec Králové a Nový Bydžov, na severu sousedí s jičínským obvodem.

Celková výměra dosahuje 34 856 ha, počet obyvatel (k 31. 12. 2011) činí 30 402. Rozlohou poděbradský region zaujímá 17. místo v rámci všech SO ORP Středočeského kraje, počtem obyvatel se řadí na 15. místo. Rozlohou i počtem obyvatel se tak poděbradský region řadí k mírně podprůměrným obvodům.

SO ORP Poděbrady tvoří 35 obcí, z nichž dvě obce, Poděbrady a Městec Králové, mají statut města a sídlí v nich pověřený obecní úřad. Ve správním obvodu obce s pověřeným obecním úřadem (dále jen SO POÚ) Městec Králové k 31. 12. 2011 žilo 9 040 obyvatel, v SO POÚ Poděbrady 21 362 obyvatel. Na území SO ORP Poděbrady k 31. 12. 2011 žilo 30 402 obyvatel. Z tohoto počtu žila téměř polovina lidí v sídelním městě regionu, v Poděbradech. Je patrné, že v zájmovém území dominují spíše malé obce (25 obcí má méně než 500 obyvatel), přičemž podíl obyvatel zde žijících činí pouhých 23,2 %.

Porovnáme-li průměrný věk v námi sledovaném poděbradském obvodu s ostatními středočeskými obvody, zjistíme, že Poděbradsko má nejvyšší průměrný věk v celém Středočeském kraji.

Porovnáním základních údajů o pohlaví a rodinném stavu na území celého správního obvodu v letech 2001 a 2011 je patrný rozdíl mezi počtem mužů a žen. Nepatrně vyšší podíl žen je dán zejména tím

faktem, že ačkoliv se rodí méně dívek než chlapců, dožívají se ženy v průměru vyššího věku. Taktéž je patrný rozdíl mezi svobodnými. Svobodných mužů bylo v obou sledovaných letech vždy více; v roce 2001 to bylo o 1 249 mužů více než žen, o deset let později byl tento rozdíl takřka stejný (1 218).

V poděbradském regionu jasně převažuje mechanický pohyb obyvatel nad přirozeným. Zatímco saldo migrace je ve sledovaném období v naprosté většině kladné, tedy převažuje imigrace nad emigrací, přirozený přírůstek je po celou dobu záporný. Avšak díky nízkému přirozenému úbytku a vysokému kladnému migračnímu saldu je celkový přírůstek v SO ORP Poděbrady od roku 2003 vždy kladný. Díky provedení komparace za úsek let 2001 – 2011 je na první pohled patrné, že Poděbradsko má obdobný vývoj celkového přírůstku obyvatelstva jako většina ostatních SO ORP ve Středočeském kraji.

Vývoj vzdělanostní struktury v budoucnosti, lze jen odhadovat. Nadále jistě bude přibývat lidí s nejvyšším vzděláním, naopak snižovat by se měl podíl osob se základním nebo neukončeným vzděláním. Zda bude nadále narůstat převaha „maturantů“ nad „vyučenými“, závisí především na trhu práce a na možnostech uplatnění osob s maturitou. Stále častěji se totiž ukazuje, že je vyšší nabídka (lidí s maturitou) než poptávka (pracovní místa) a naopak vyučených osob v určitých oborech není dostatek.

Je zřejmé, že zhruba třetina populace zájmového území vyjíždí do zaměstnání nebo do školy. Co se týká vyjížděky do zaměstnání, převažuje vyjížděka do jiné obce okresu, následuje dojížděka v rámci obce, poté vyjížděka do jiného kraje. Zcela zanedbatelných hodnot vždy dosahuje vyjížděka do zahraničí.

Pro oblast nezaměstnanosti je klíčový rok 2009, kdy celou Českou republiku, tak jako většinu zemí euroatlantické civilizace, zasáhla ekonomická krize se všemi svými průvodními příznaky. Při srovnání vývoje míry registrované nezaměstnanosti v zájmovém území v letech 2010 a 2011 je nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti vždy na přelomu roku, posléze zvolna klesá a s nástupem října či listopadu opět naroste.

V roce 2011 bylo na území správního obvodu evidováno celkem 10 494 domů, z nichž 8 080 bylo obydlených (77,0 % z celkového počtu domů). Obydlených bytů bylo v témže roce evidováno 12 096. V samotném městě Poděbrady bylo v roce 2011 evidováno celkem 3 093 domů, z nichž 2 738 bylo obydlených. V Poděbradech je šest lokalit, kde jsou byty s pečovatelskou službou, konkrétně se jedná o 12 bytů 2+kk a 63 bytů 1+kk. Dále jsou zde čtyři lokality, kde je celkem 16 bytů 1+kk se zvláštním režimem.

Podle výsledků SLDB 2011 bylo v zájmovém území celkem 12 827 domácností, z toho téměř polovinu tvořily domácnosti ve městě Poděbrady. V rámci celého poděbradského obvodu měly absolutní převahu (62,3 %) domácnosti tvořené jednou rodinou, 32,3 % tvořily domácnosti jednotlivců, 3,8 % vícečlenné nerodinné domácnosti a 1,6 % domácnosti tvořené dvěma a více rodinami.

Počet pěstounských rodin v zájmovém území postupně roste, v období let 2008 – 2012 počet vzrostl ze 14 pěstounských rodin na 23. Počet dětí v ústavní výchově se během let 2008 – 2012 sice zvýšil ze dvanácti na patnáct, avšak poslední tři roky je počet konstantní.

Polovina klientů kurátora pro děti a mládež pocházela z úplných rodin, zhruba třetina klientů pak z neúplných rodin. Počet případů řešených kurátorem se během let 2008 – 2012 snížil zhruba o polovinu (50 v roce 2008, 27 v roce 2012). Podíl dívek je nízký, zhruba 15 – 25 %. Kurátor řešil v roce 2011 celkem 17 případů, z toho 6 případů trestné činnosti a 11 přestupků.

V letech 2008 – 2012 řešil poděbradský OSPOD celkem 13 případů týraných a zneužívaných dětí. Devět z těchto případů bylo klasifikováno jako sexuální využívání, přičemž sedm z nich se stalo v jednom roce (roku 2009).

V roce 2011 žilo na území správního obvodu Poděbrady celkem 5 565 osob starších 65 let, tj. 18,3 % z celkové populace. Z tohoto celkového počtu bylo 2 279 mužů, žen bylo 3 286. Počet těchto osob se neustále plynule zvyšuje a zvyšovat bude, což souvisí s demografickým chováním.

Počet osob se zdravotním postižením nelze vzhledem k neexistenci takového přehledu na úrovni SO ORP či obcí přesně vyčíslit. V letech 2008 – 2010 došlo k nárůstu počtu držitelů průkazu tělesně postiženého o 327 osob. Na celkové populaci Poděbradska se držitelé tohoto průkazu podíleli 7,8 %.

Sociální dávky v zájmovém území eviduje KP ÚP Poděbrady. Jedná se o dávky státní sociální podpory a pomoc v hmotné nouzi. V letech 2008 – 2012 docházelo k neustálému snižování jak počtu dávek, tak i výdajů na dávky státní sociální podpory. Zatímco v roce 2008 to bylo cca 44 900 dávek a 106,64 mil. Kč, v roce 2012 to bylo pouze cca 27 500 dávek a 91,47 mil. Kč. Počet vyplácených dávek v hmotné nouzi vzrostl během let 2008 – 2012 z 1 049 na 2 730. Mnohem větší nárůst byl zaznamenán v celkových výdajích – v roce 2008 to bylo zhruba 2 860 000 Kč, v roce 2012 již 11 159 000 Kč.

Celý text Sociodemografické analýzy je v příloze č. 1.

4.2. Závěry z analýzy poskytovatelů sociálních a návazných služeb

Základní informace

Cílem analýzy bylo získat přehledné informace o dostupných sociálních službách ve sledovaném regionu. Realizovaná analýza obsahuje nejen statistická data, ale její nedílnou součástí je také kvalitativní popis situace v regionu. Terénní šetření probíhalo v lednu až dubnu 2013.

Použité metody sociologického výzkumu

- Sekundární analýza statistických dat

Pracovali jsme s daty ČSÚ, s daty z registru poskytovatelů sociálních služeb a veřejně dostupnými daty jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb.

- Dotazníkové šetření (elektronické, telefonické)

Prostřednictvím strukturovaného dotazníkového šetření jsme oslovili 17 poskytovatelů sociálních služeb, kteří poskytují služby občanům ORP Poděbrady, ale jejich služby jsou velmi specializované, tedy využívané úzkým okruhem klientů.

- Expertní individuální hloubkové rozhovory

Realizovali jsme 13 expertních individuálních hloubkových rozhovorů s poskytovateli sociálních služeb na sledovaném území.

Hlavní zjištění

Z šetření vyplynulo, že pro území ORP Poděbrady zajišťuje sociální služby 28 poskytovatelů. Tito poskytovatelé nabízí celkem 56 registrovaných sociálních služeb.

V regionu se uživatelům nabízí celkem 24 druhů sociálních služeb, 9 druhů sociálních služeb zastoupeno naopak není.

Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní. V nabídce sociálních služeb v území převládají služby ambulantní (29 služeb) a terénní (27 služeb). Pro obyvatele ORP Poděbrady je dostupných 15 sociálních služeb pobytových.

Služby poskytované občanům ORP Poděbrady pokrývají zejména cílovou skupinu osob s různým typem zdravotního postižení. Další relativně početnou skupinu tvoří služby pro seniory a pro rodiny s dětmi. Pro tyto skupiny obyvatel se v regionu nabízí síť sociálních služeb v terénních, ambulantních i pobytových formách. Na opačné škále se naopak nachází lidé, kteří se ocitli ve složité životní situaci, která není dána jejich věkem či zdravotním stavem. Jedná se o osoby bez přístřeší, oběti domácího

násilí, etnické menšiny, imigranty a emigranty, osoby, které vedou rizikový způsob života, osoby ohrožené závislostí či závislé na návykových látkách apod. Pro tyto osoby se v regionu nabízí v omezeném počtu pouze služby terénní či ambulantní, sociální služba pobytová pro ně dostupná není.

Počet nabízených sociálních služeb stoupá s věkem klientů, a to do hranice seniorského věku, poté opět mírně klesá. Nejvyšší počet sociálních služeb se z hlediska věku klientů zaměřuje na věkovou kategorii 19 - 64 let. Obyvatelům v produktivním věku je tak poskytováno necelých 40 sociálních služeb.

Na základě expertních individuálních hloubkových rozhovorů jsme získali tyto informace:

Pro cílovou skupinu děti, mládež je nabídka služeb obecně hodnocena jako nedostatečná. Služby, za kterými klienti OSPOD v současné době dojíždí, jsou:

- dětský psychiatr (Kolín, Nymburk), středisko výchovné péče (Kolín, Hradec Králové, Praha),
- terapeutické služby zaměřené na rodinu (Kolín, Nymburk, Praha),
- Respondeo, o. s. (Nymburk) a služby mediátora (Nymburk – Mgr. Irena Kešnerová).

V území nejsou nabízeny volnočasové aktivity zaměřené na děti a mládež ze sociálně slabých rodin. Názory na potřebu nízkoprahového zařízení se liší. Jeho potřebnost zmiňovali zaměstnanci OSPOD MěÚ Poděbrady či poskytovatelé psychologického poradenství. Naproti tomu terénní pracovníci občanského sdružení Semiramis o. s. nevnímali jeho zřízení v současné době jako prioritní a doporučují v prvé řadě monitoring a analýzu území, na základě které by se učinila další rozhodnutí. Chybí pracoviště, které by nabízelo systematickou rodinnou terapii. Při řešení problému s mladistvými je práce s celou rodinou důležitá.

Pro obyvatele, kteří se ocitli v sociálně tíživé situaci, v území chybí bezplatné právní poradenství a finanční poradenství zaměřené na dluhy, exekuce apod. V lokalitě také chybí dostatečné kapacity pro terénní práci s rodinami na hranici sociálního vyloučení. V ORP není dostupné „sociální“ bydlení, dostupná není sociální služba azylový dům či noclehárna, města nedisponují holobyty či přístřešími. Zaměstnanci MěÚ Poděbrady velmi složitě v případě potřeby hledají pro své klienty umístění do azylového domu v rámci Středočeského kraje, mnohdy se to nepodaří. Nereálné je takto umístění celé rodiny. V případě umístění pak nastává problém s vytržením dětí školou povinných ze známého prostředí (třídního kolektivu apod.).

Pro pracovníky sociálního oddělení je velmi složité najít zařízení, do kterého by mohli umístit drogově závislého mladistvého klienta. V regionu chybí nabídka substitučního programu, klienti v současné době dojíždí do Prahy. Pro již vyléčené osoby chybí další služby napomáhající k jejich úspěšné resocializaci, podporované či chráněné bydlení, podporované či chráněné zaměstnávání. Nejbližší služby pro tuto cílovou skupinu se nachází ve městech Kladno a Praha. Rodiny s problémem užívání drog u jejich dětí se nemají kam obracet v případě akutních problémů. Pro pomoc podstupují dlouhé čekací doby v různých poradnách (PPP, Poradna pro rodinu, SVP apod.), kdy se problém mezi tím proměňuje nebo se s ním naučí žít a přijímají ho. Jinou pomoc rodiny hledají ve velmi vzdálených lokalitách, nejčastěji v Praze. V lokalitě chybí psychiatr, který by chtěl dlouhodobě, kontinuálně a smysluplně pracovat s osobami závislými na návykových látkách. Psychiatrická ambulance

v Čelákovcích zrušila substituční program, tento program je v současné době pro klienty z regionu problematicky dostupný (musí dojíždět do Prahy). Péče psychiatrických ambulancí působících na území bývalého okresu Nymburk byla hodnocena velmi negativně. Psychiatři jsou obecně maximálně vytížení, mají dlouhé čekací doby, pracují s klienty krátkodobě pouze s medikací. Problém psychiatrické péče je však třeba řešit především na celostátní úrovni, chybí jasná koncepce.

V území je pocíťovaná nedostatečná kapacita služeb pro osoby s těžším typem mentálního handicapu. Jedná se o pobytové sociální služby, sociálně terapeutické dílny, volnočasové aktivity apod. V regionu chybí sociální služby a služby návazné (včetně volnočasových aktivit) pro děti se zdravotním postižením, které vykazují známky problémového chování (např. agrese apod.).

Pro osoby s duševním onemocněním není dostupná sociální služba chráněného či podporovaného bydlení. Fokus Mladá Boleslav tuto službu nabízí v Mladé Boleslavi (chráněné bydlení) a Kolíně (podporované bydlení). Tato města jsou však pro klienty střediska Fokus Nymburk vzdálená. V území služby neposkytuje krizový tým, tedy specializovaní odborníci na krizové situace, nejbližší možnost je v Praze. Krizový tým zprostředkovává také kontakt s lidmi, kteří jsou nemocní a o službu nemají zájem. V regionu chybí domovy pro osoby s psychiatrickými diagnózami.

V ORP Poděbrady je deklarován nedostatek lůžek v pobytových sociálních službách pro seniory s onemocněním typu demence. Problematické je také umístění seniora závislého na návykových látkách do pobytového zařízení sociálních služeb. Mezi žadateli o umístění do domova pro seniory jsou i rodiče osob s mentálním postižením, kteří již sami potřebují sociální služby a péči o potomky přestali zvládat. Tito lidé by rádi do služby nastoupili i se svým potomkem, ale to není možné. Senioři mají dále zájem o rehabilitační služby v domácnosti, tato služba není v současné době poskytována, senioři ji mohou využít ambulantně, např. v rámci následné rehabilitační péče v Nemocnici Městec Králové.

4.3. Realizace analýz potřeb občanů

Výzkumy potřeb byly realizovány jako součást aktualizace komunitního plánu sociálních služeb města Poděbrady a spádového území.

Cílem realizovaných analýz bylo:

- získat informace popisující situace a problémy cílových skupin,
- získat informace o současné nabídce služeb pro jednotlivé sociální skupiny,
- identifikovat problémy a popsat jejich současná řešení,
- popsat chybějící formy potřebné pomoci, péče a podpory.

Výzkumy se zaměřovaly na tyto skupiny občanů:

- rizikové jevy u dětí a mládeže trávící čas na ulici,
- problematika rodiny,
- problematika závislostí,
- problematika dětí z dětských domovů.

Použité metody šetření

V rámci šetření byly použity tyto výzkumné metody:

- individuální hloubkové rozhovory,
- individuální hloubkové rozhovory s experty,
- individuální hloubkové rozhovory se zástupci dané cílové skupiny,
- dotazníková šetření,
- skupinové diskuse (fokusní skupiny).

Závěrečné zprávy z výzkumů jsou v těchto přílohách:

- Příloha č. 4. Analýza potřeb rodiny
- Příloha č. 5. Analýza potřeb dětí z dětských domovů
- Příloha č. 6. Analýza potřeb uživatelů drog
- Příloha č. 7. Analýza potřeb dětí a mládeže na ulici

4.3.1. Analýza potřeb osob se zdravotním postižením (se zaměřením na rodiny s dětmi se zdravotním postižením)

Základní informace

Analýza se dotýká především problematiky rodin pečujících o žáky se zdravotním postižením, kteří navštěvují Speciální školu Poděbrady. Cílem analýzy bylo nejen popsat současné potřeby dětí se zdravotním postižením a osob o ně pečujících, ale také jejich potřeby, které budou velmi pravděpodobně aktuální v příštích letech. Terénní šetření probíhalo v období červen - říjen 2013.

Použité metody sociologického výzkumu:

- Dotazníkové šetření/anketa.

Ankety se zúčastnilo 34 pečujících.

- Expertní individuální hloubkové rozhovory.

Oslovili jsme 6 zástupců odborníků z řad zaměstnanců Městského úřadu Poděbrady, zaměstnanců Úřadu práce KP Poděbrady a KP Nymburk a poskytovatelů služeb pro danou cílovou skupinu.

- Skupinové diskuse.

Dvou skupinových diskusí se zúčastnilo 10 osob pečujících o děti se zdravotním postižením.

Hlavní zjištění

V průběhu šetření potřeb cílové skupiny osob se zdravotním postižením, případně osob pečujících, se prolínalo několik zásadních prioritních oblastí, které byly doporučeny k zapracování v rámci procesu plánování sociálních služeb a služeb návazných na území ORP Poděbrady.

V první řadě je třeba podpořit informovanost, a to nejen osob se zdravotním postižením, ale i osob pečujících. Je třeba zajistit dostupnost informací o možnostech pomoci, péče či podpory, které by měli mít lidé možnost získat v momentě, kdy je potřebují. Z tohoto důvodu je třeba informace o sociálních službách a službách návazných předávat odborníkům, kteří v rámci svého povolání jsou s osobami se zdravotním postižením v každodenním kontaktu. Potřebná je také kvalitní distribuce katalogu sociálních služeb a jeho pravidelná aktualizace. Dále bylo doporučeno nastavení systému poradenství pro osoby pečující, například prostřednictvím systému terénní podpory pro pečující (zaučení v domácnosti, horká linka apod.).

V oblasti sociálních služeb je třeba podporovat službu osobní asistence tak, aby umožňovala osobám se zdravotním postižením začlenění se do společnosti. Dále je třeba ve spolupráci s městem Poděbrady zajistit dostupnost sociálních služeb chráněné bydlení a podpora samostatného bydlení. Podstatná je také dostupnost odlehčovací péče a kvalitního a odborného sociálního poradenství.

Osoby se zdravotním postižením deklarují potřebu aktivního trávení volného času. V tomto případě jsme zaznamenali zájem o spolupráci s dobrovolníky (procházky, návštěvy kina s vrstevníky apod.), zájem o „spolčování“ a zájem o integraci do volnočasových aktivit majoritní populace. V této souvislosti je třeba zmínit důležitost odstraňování bariér, a to nejen těch fyzických. Úspěšné začlenění

osoby se zdravotním postižením do běžného života je mnohdy také závislé na dostupnosti kompenzačních pomůcek.

Dále je důležitá podpora osob se zdravotním postižením a osob pečujících v uplatnění se na pracovním trhu. V této souvislosti je třeba zmínit rehabilitační dílny, které klientům nejen nahrazují „zaměstnání“, ale pomáhají jim i naplnit volný čas.

V rámci bytové politiky města zazněl zájem o malometrážní a bezbariérové byty.

4.3.2. Analýza potřeb v oblasti poradenských služeb

Základní informace

Analýza služeb školních poradenských pracovišť v ORP Poděbrady byla realizována za účelem získání podkladu pro další jednání v rámci aktualizace komunitního plánu sociálních služeb v ORP Poděbrady. Toto šetření probíhalo v měsících květen – červen 2013.

Použité metody sociologického výzkumu:

- Sekundární analýza statistických dat.

Pracovali jsme s daty ČSÚ a veřejně dostupnými daty jednotlivých základních a středních škol ORP Poděbrady.

- Expertní individuální hloubkové rozhovory.

Oslovili jsme 4 odborníky (zaměstnankyně školních poradenských pracovišť v území a zaměstnankyně oddělení sociální péče MěÚ Poděbrady).

- Elektronické dotazování.

Pro doplnění popisu situace v území jsme prostřednictvím elektronického dotazníku oslovili vedení všech základních a středních škol v ORP Poděbrady se žádostí o vyplnění krátkého dotazníku. Šetření se zúčastnilo 9 základních škol a 6 středních škol.

Hlavní zjištění

Pokud je na základní škole poskytováno psychologické poradenství, je financováno Evropským sociálním fondem v rámci Individuálního projektu. Pouze Základní škola Městec Králové financuje školního psychologa z vlastních zdrojů a to v časové dotaci 8 hodin měsíčně.

Na základních školách, kde je poskytováno psychologické poradenství, se prokázala jeho potřebnost a nezastupitelnost. Na školní psychology se obrací nejen žáci/děti, učitelé a rodiče, ale i pracovníci oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Jedná se zejména o případy, kdy se dítě ocitá v ohrožení (šikana ve škole, zneužívání rodičovské zodpovědnosti, rozvod rodičů) či se řeší výchovné problémy dítěte.

Psycholog ve škole zná také klima třídy, do které dítě dochází, dokáže lépe odhadnout situaci. Má povědomost o tom, kdo je ve třídě oblíben, kdo je kolektivem nepřijímán, atd. Stejně tak má přehled o tom, jaký je vztah mezi třídou a třídním učitelem.

Školy a rodiny využívají služby Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje v Nymburku. Ta je však dlouhodobě přetížená, zaměřuje se zejména na výukové problémy nezletilých dětí, není schopna intenzivně pracovat s dětmi s výchovnými problémy či dětmi ohroženými šikanou, týráním, zneužíváním apod. Taktéž není ze strany poradny nabízena rodinná terapie. Pokud by došlo k ukončení činnosti psychologů při školách, dojde k prodloužení čekacích lhůt v PPP Nymburk ještě na delší období (již nyní je objednacích lhůta 2 - 3 měsíce).

Středisko poradenských služeb, které od května 2013 funguje v Poděbradech, nabízí služby psychologa pro rodiny s dětmi 1x týdně (každý čtvrtek). Psycholožky zde intenzivně pracují s rodinou v rámci rodinné terapie, s dětmi s výchovnými problémy, s dětmi, kde je podezření na zneužívání, týrání, zanedbávání apod. Dle statistik OSPOD za dva měsíce, kdy Středisko pracuje, jsou psycholožky v rozsahu činnosti 1x týdně značně vytížené. Psychologické poradenství ve Středisku poradenských služeb je hrazeno z dotací na výkon sociálně-právní ochrany dětí. V současné době není v možnostech OSPOD, aby byly tyto služby rozšířeny.

4.3.3. Analýza potřeb v oblasti bydlení

Základní informace

Analýza bydlení shrnuje informace získané v průběhu terénního šetření, které probíhalo v měsících duben - červen 2013. Analýza vychází z několika metodických přístupů tak, aby se podařilo komplexně zmapovat potřeby obyvatel v sociálně tíživých situacích ve vztahu k bydlení.

Použité metody sociologického výzkumu:

- Dotazníkové šetření.

Prostřednictvím elektronického dotazníku jsme oslovili zástupce všech obcí v ORP Poděbrady. Šetření se aktivně zúčastnilo 29 měst a obcí z celkového počtu 35 obcí.

- Sekundární analýza dat.

V rámci analýzy jsme zohlednili veřejně dostupná data z ČSÚ.

- Expertní individuální hloubkové rozhovory.

Oslovili jsme 3 zástupce oddělení sociální péče MěÚ Poděbrady, 2 zástupce vedení města, 2 členy bytové komise a 2 majitele ubytoven.

- Individuální hloubkové rozhovory.

Oslovili jsme 12 osob, které se dostaly v posledních 12-ti měsících do tíživé bytové situace.

Hlavní zjištění

V ORP Poděbrady se nachází 35 obcí, z toho 10 obcí disponuje obecními byty, kterých je celkem 555. Největším vlastníkem bytového fondu je město Poděbrady s 451 byty. Tyto byty jsou nabízeny především v rámci standardních nájemních smluv na základě stanovených pravidel jednotlivými obcemi. Některé byty jsou pak vyčleněné jako byty zvláštního určení - byty s pečovatelskou službou, ty se nachází v Poděbradech, Kněžicích, Městci Králové, Dymokurech a Činěvsi. V současné době Poděbrady, Libice nad Cidlinou, Dymokury a Městec Králové obecní byty rozprodávají, především z důvodů nákladů na údržbu a potřebnou rekonstrukci. Ve většině případů jsou tyto byty prodány stávajícím nájemcům. Město Poděbrady se však potýká s nezájmem kupujících o byty velikosti 3+1 a větší. Zájemci preferují malometrážní byty s nižší pořizovací cenou a nižšími náklady.

V ORP Poděbrady není dostupná pobytová sociální služba pro osoby, které se ocitnou v tíživé životní situaci a nejsou schopni si své bydlení udržet. V průběhu šetření byla potřeba této sociální služby zaznamenána, především pro cílovou skupinu osob, které se dostanou do tíživé situace v souvislosti s rodinnými problémy (rozchod, rozvod, úmrtí partnera) či do finanční tísně z důvodu ztráty zaměstnání.

Města ani obce nemají v současné době propracovaný systém prevence ztráty bydlení, případně prevence zadlužování se na nájemném. Za nejohroženější skupiny z hlediska bydlení lze považovat především matky samoživitelky, rodiny v nouzi, osoby se zdravotním postižením (invalidní důchodce) a seniory.

V regionu chybí sociální práce s dlužníky, případně terénní sociální práce s osobami, které disponují nižšími sociálními kompetencemi. Byla zaznamenána potřeba „programu“, který by klienty efektivně a především bezprostředně naučil řešit problémy týkající se bydlení a také by s klienty pracovat na zlepšování vlastní bytové situace.

Dalším důvodem problematických situací je fakt, že zatímco bytový fond je ve vlastnictví jednotlivých měst a obcí, většina zaměstnanců oddělení sociální péče MěÚ Poděbrady vykonává státní správu v rámci celého ORP Poděbrady. Z tohoto důvodu je v této oblasti nutná spolupráce všech obcí ORP.

Obce a města jsou v současné době vystaveny protichůdným očekáváním. Na jednu stranu je od nich očekávána odpovědná správa bytového fondu, do které spadá včasná reakce na prodlevy s platbou nájemného. Na druhou stranu se čeká taková sociální bytová politika, která bude umožňovat adekvátní řešení situace osob a celých rodin, které se dostávají z různých důvodů do bytových problémů. Obce a města by se tak měly snažit o provázání sociální a bytové politiky, které odpovídá např. dostupnost krizového bydlení, sociálního či prostupného bydlení.

4.3.4. Analýza potřeb cílové skupiny děti, mládež, rodiny

Základní informace

Rozhovory s respondenty probíhaly anonymně, pracovníci u dětí a mládeže zjišťovali pouze pohlaví, věk a skutečnost, zda žijí či část volného času tráví v Poděbradech. Rozhovory byly realizovány ve skupině, čímž respondenti nebyli vystaveni individuálnímu dotazování. Tím byla zajištěna jak ochrana osobních údajů, tak zachována důvěra a bezpečnost respondentů.

Zároveň byli pracovníci vybaveni Potvrzením MěÚ Poděbrady.

Použité metody sociologického výzkumu

V rámci výzkumného šetření byly použity následující výzkumné metody:

- systematický nezúčastněný monitoring
- skupinový rozhovor s dětmi a mládeží v ulicích lokality

Pracovníci provedli skupinový rozhovor s celkem 51 skupinami, tj. se 152 respondenty. Každý rozhovor trval cca 20 minut.

Hlavní zjištění a doporučení

Z realizovaného šetření vyplývají tato doporučení:

Aktivity pro neorganizovanou mládež

Neorganizované děti a mládež, které tráví volný čas pasivním způsobem v ulicích, nevyhledávají zájmové kroužky či jiné organizované aktivity, proto jsou pro ně i nevhodné, respektive bariérové. Tyto děti a mládež je proto přirozeně nenavštěvují, nevyužívají jejich nabídky. Další bariérou mohou být finanční nároky na dané aktivity či prostory.

Bylo by proto vhodné hledat alternativy, např. v zpřístupnění stávající sportovních hřišť ve volném čase dětí a mládeže (buď zcela zdarma, nebo za nižší poplatek), dále alternativa v podobě vhodného prostoru (viz. otevřený/nízkoprahový klub pro děti a mládež), případně nějakého přístřešku (viz. venkovní prostor pro mladistvé). Zároveň práci s dětmi a mládeží v ulicích podpořit realizací terénního programu (viz. terénní sociální práce s dětmi a mládeží).

Legální plochy na realizaci graffiti

Vzhledem k přítomnosti řady uměleckých graffiti na různých místech města je zjevné, že graffiti scéna je zde živá a nejedná se o vandalismus (tagy na nových fasádách, pomalované výlohy apod.), proto by bylo vhodné uvažovat o zavedení legálních ploch pro tuto činnost. Vhodnou plochou může být

zejména zeď okolo vlakové trati, případně jiná místa. Na vytipování i „designu“ budoucích legálních ploch je možné spolupracovat přímo se skupinou dětí a mládeže, a to prostřednictvím organizací, které s touto skupinou pracují, nebo škol či v rámci procesu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb, případně formou ankety v místech setkávání dětí a mládeže.

Venkovní prostor pro mladistvé

Vybudovat venkovní prostor pro mladistvé - nejlépe ohraničená, z části zatravněná plocha s přístřeškem či altánkem umístěná ne zcela v bezprostřední blízkosti místní zástavbě.

Případně by bylo žádoucí vybavit současně fungující hřiště či nějaký z parků přístřeškem, altánkem nebo zákoutím, a to pro případ deště či jako místo pro setkávání dětí a mládeže, které vykazují značnou míru potřeby soukromí charakteristickou pro období dospívání.

Řešením by mohlo být i vyjednání s místními základními školami, v jejichž blízkosti se nacházejí sportovní hřiště, o jejich zpřístupnění o víkendech či mimo běžné otevírací doby. Podmínkou je buď vstup zdarma, nebo za nižší finanční poplatek (viz. bod Aktivity pro neorganizovanou mládež).

Bylo by dále vhodné uvažovat i o vytipování, potažmo budování vhodných míst či prostor pro outdoorové sporty, které jsou u řady členů cílové skupiny analýzy velmi oblíbené.

Terénní sociální práce s dětmi a mládeží

Vzhledem k přítomnosti rizikových jevů v životním stylu řady respondentů, kteří tráví volný čas na ulici, by bylo vhodné realizovat terénní program pro děti a mládež⁹, a to nejlépe ve spolupráci s vybranou neziskovou organizací, která má s uvedenou sociální službou zkušenosti. Výhodou zavedení terénního programu, tedy působení terénních pracovníků v lokalitě, je kromě výhod vyjmenovaných v poznámce i získání velmi efektivního „informačního kanálu“ mezi úřadem (sociálním odborem) a „ulicí“, tedy skupinou neorganizovaných dětí a mládeže.

Terénní práci lze realizovat buď bez zázemí, tzn. pouze ve formě přítomnosti pracovníka v ulicích, nebo se zázemím v podobě stavební buňky, maringotky, která je umístěna v lokalitě s největším výskytem cílové skupiny. Funguje jako místo setkávání s pracovníkem, zázemí pro drobné sportovní vybavení či společenské hry, které jsou mládeži k dispozici apod. Výhodou mobilního zázemí je možnost přemístění v případě přesunu cílové skupiny do jiné lokality.

⁹ Terénní sociální práce (streetwork) je forma sociální práce, která spočívá ve vyhledávání uživatelů v jejich přirozeném prostředí, na ulici a v poskytování sociálních služeb (poradenství, doprovod do institucí, situační a krizová intervence). Terénní sociální pracovník vyhledává uživatele / zájemce o službu, kteří patří do cílové skupiny, nabízí jim poradenství, doprovod do institucí a pomoc při řešení obtížných životních situací (problémy ve škole, v rodině, s kamarády, s drogovými experimenty). Cílem terénní sociální práce je iniciovat u mladých lidí pozitivní změnu v jejich životě, která povede k omezení negativních jevů, které souvisí s jejich životním stylem. Pracovníci podporují mladé lidi k aktivnímu a samostatnému řešení životních obtíží, motivují je k zapojení do společenského dění v místě jejich bydliště a k aktivnímu trávení volného času.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež / otevřený klub pro mladé

Zřídit nízkoprahový klub pro děti a mládež¹⁰ (bezpečný prostor bez alkoholu, drog a agrese, anonymní a bezplatný vstup, otevírací doba přizpůsobená cílové skupině) pro místní děti a mládež, který bude sloužit k smysluplnému trávení volného času a poskytování sociálních služeb, je finančně i technicky náročnější než zrealizovat terénní sociální práci. Přesto je zřejmé, že určitému množství oslovených dětem a mládeži zde nějaký prostor, kde by se mohly setkávat, mohly by se podílet na programu, byl by zde přítomen pracovník pro případ, kde by řešily složitou životní situaci, chybí.

Proto by bylo řešením buď, nejlépe s vybranou neziskovou organizací, která má s uvedenou sociální službou zkušenosti, službu zřídit, nebo opět hledat alternativu v podobě otevřeného klubu s jasnými pravidly. Otevřený klub by mohl fungovat při nějaké zdejší základní škole. Případně by mohla být oslovena nezisková organizace, která by daný klub provozovala mimo rámec zákona o sociálních službách.

Podmínkou ale v obou případech je poskytnutí vhodného prostoru ze strany města.

Terénní program s uživateli návykových látek

Terénní práce s uživateli návykových látek je ve městě již zajištěna (je realizována organizací Semiramis o.s.), bylo by vhodné iniciovat setkání poskytovatele programu a zpracovatele analýzy a zástupců města, kde by se vzájemně diskutovaly výsledky analýzy a zkušenosti z činnosti drogového terénního programu. Je otázkou, zda výstupem bude časové zintenzivnění programu či rozšíření lokality působení nebo zachování stávajícího stavu, jelikož se ukáže jako dostatečný.

Informovanost dětí a mládeže

I přes pozitivní výsledek dotazování na možné zdroje profesionální pomoci v obtížné situaci, ve které se mohou děti a mládež ocitnout, by bylo přínosné diskutovat, jakou formu zvolit, aby cílová skupina získala ještě více informací, než kterými disponuje.

Dále by bylo vhodné se zamyslet nad místem (prostorem), kam by cílová skupina neměla obavy přijít a kde by získala potřebnou radu, tj. rychleji by se dostala k účinnému zdroji pomoci (tuto funkci může opět plnit nízkoprahový či otevřený klub).

¹⁰ Nízkoprahový klub pro děti a mládež je sociální služba určená dětem a dospívajícím. Pracovníci nízkoprahových klubů poskytují mladým lidem pomoc v obtížných situacích a také formou prevence usilují o to, aby mladí lidé obtížné situace zažívali v co nejmenší míře a aby si byli vědomi potenciálních rizik.

Nízkoprahový klub není ryze volnočasový klub, volnočasové aktivity jsou pouze doplňkem sociální služby, prostředkem, jak s cílovou skupinou snadněji navázat kontakt a budovat vzájemnou důvěru.

Nízkoprahové kluby jsou tak pro dospívající zázemím, možností scházet se s vrstevníky a místem pro vlastní aktivity. Také jsou místem, kde mohou bezplatně vyhledat radu a pomoc. Výraz nízkoprahový znamená „dostupný pro členy cílových skupin“.

Posílení bezpečnosti v lokalitě

Přestože výsledkem šetření je závěr, že policejní hlídky se v lokalitě pohybují a jsou zdrojem bezpečí a ochrany, jedná se spíše o denní dobu. Bylo by proto vhodné zintenzivnit přítomnost policie i ve večerních a nočních hodinách, a to zejména v rizikových lokalitách vyjmenovaných v analýze.

Kromě toho by bylo vhodné zajistit bezpečí v okolí vlakové trati, a to zejména v úsecích, kdy je nechráněná, tudíž potenciálně nebezpečná (např. v ul. U Bažantnice, u nádraží směrem na Kouteckou čtvrt' a Žižkovo předměstí).

Spolupráce úřadu s dalšími institucemi v lokalitě

Vzhledem k výskytu některých rizikových jevů a potřebnosti sociálních služeb by bylo vhodné diskutovat navázání intenzivnější spolupráce úřadu (zejména týmu kurátorů pro děti a mládež apod.), neziskového sektoru, policie (státní či nově i městské), základních (či středních) škol a dalších institucí působících v Poděbradech zabývajících se problematikou dětí a mládeže, a to za účelem společné koordinace činnosti vedoucí k efektivnímu řešení dané situace, a tím ke snížení výskytu sociálně rizikových jevů v lokalitě. Tato spolupráce by mohla mít podobu např. pravidelných případových setkávání (case management) či pravidelných regionálních setkávání.

V současné době funguje v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb pracovní skupina zabývající se oblastí práce s dětmi, mládeží a rodinou, která je pravidelně navštěvována řadou vyjmenovaných subjektů, proto by se mohla stát vhodnou platformou pro navázání a udržení spolupráce zainteresovaných subjektů v území.

5. VIZE

RODINA, DĚTI A MLÁDEŽ

Setrvání klientů v přirozeném prostředí co nejdéle s možností zapojení se do aktivního plnohodnotného způsobu života v bezpečném a zdravém městě. Přirozené prostředí je tam, kde se člověk cítí doma.

OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Umožnit lidem se zdravotním postižením samostatné rozhodování v běžném životě. Podporovat je v co nejvyšší nezávislosti a samostatnosti. Podporovat je v oblasti vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti a využívání volného času.

OSOBY A RODINY V KRIZI, OHROŽENÍ ZÁVISLOSTÍ, NÁRODNOSTNÍ MENŠINY

Zajištění prevence nepříznivých sociálních situací mládeže a rodin s dětmi. Podpora a pomoc těmto skupinám v případě, že jsou takovou situací ohroženi nebo se v ní nacházejí.

SENIORŮ

Předcházet krizovým situacím a sociálnímu vyloučení u seniorů a podporovat jejich aktivní začlenění do společnosti.

6. Cíle města Poděbrady a spádového území v oblasti sociálních a návazných služeb na období 2015 – 2019

Společné cíle pro naplnění vizí všech skupin občanů. Toto členění bylo zvoleno vzhledem k propojenosti jednotlivých oblastí a dává možnost přehledně popsat priority daného území.

Předložené cíle a opatření vychází z aktivit realizovaných v průběhu roku 2012 a 2014.

Jednalo se o:

- zpracované analytické dokumenty popisující současnou situaci na území ORP Poděbrady v oblasti sociálních služeb;
- analýzy potřeb občanů;
- jednání pracovních skupin a koordinační skupiny v průběhu druhé poloviny roku 2012 a roku 2014.

-
Cíl č. 1	Podpora informovanosti a spolupráce na celém území
Cíl č. 2	Podpora poradenských služeb
Cíl č. 3	Vytvoření systému dostupného bydlení pro osoby v těžkých životních situacích
Cíl č. 4	Rozvoj terénní práce s rodinami, dětmi a mládeží ohroženými rizikovými jevy
Cíl č. 5	Podpora setrvání občanů v domácím prostředí
Cíl č. 6	Podpora pobytových sociálních služeb
Cíl č. 7	Podpora volnočasových aktivit pro občany ohrožené sociálním vyloučením
Cíl č. 8	Rozvoj transparentního systému financování sociálních služeb a udržení procesu KPSS
Cíl č. 9	Řešení zaměstnávání osob ohrožených sociálním vyloučením

7. Akční plán na rok 2015

Akční plán zpracovali členové pracovních skupin a koordinátorky území. Následně byl dán Akční plán k připomínkování. Zde je uveden výčet klíčových opatření – projektových záměrů. Podrobný popis je uveden v příloze č. 8 tohoto dokumentu.

Za koordinaci naplňování jednotlivých opatření je odpovědný koordinátor komunitního plánování.

8. Monitoring a vyhodnocování platného plánu

Monitorování a vyhodnocování plánu má úzkou vazbu na rozdělování finančních prostředků.

Jednotlivé subjekty, které financují aktivity, chtějí vědět:

- jak byly finance využity,
- k čemu poskytnuté finanční prostředky přispěly, co se změnilo,
- a v neposlední řadě, zda byly využity v souladu s pravidly a předpisy.

Strategické dokumenty, v našem případě Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Poděbrady a okolí, pracují se třemi úrovněmi hodnocení a monitoringu. V nejobecnější úrovni jde o hodnocení dopadu jednotlivých prioritních cílů. Nejkonkrétnější podobu mají ukazatele, které hodnotí průběh a výsledky jednotlivých opatření. Poslední úrovní je hodnocení procesu komunitního plánování a jeho funkčnosti.

Konkrétně se jedná o:

- Ve vazbě k jednotlivým opatřením jde o naplňování jejich obsahu, očekávaného výsledku.
- Ve vazbě k jednotlivým aktivitám monitorujeme jednotlivé výstupy.
- Ve vazbě k funkčnosti procesu – počet setkání pracovních týmů, zápisy z jednání a prezenční listiny.

Za proces komunitního plánování a naplňování jeho hodnot a principů je zodpovědná koordinační skupina, která je složená ze zástupců uživatelů, poskytovatelů sociálních a návazných služeb, zadavatele a dalších dotčených subjektů. Jednání koordinační skupiny probíhají 2x v roce. Určení členové koordinační skupiny zároveň monitorují plnění jednotlivých priorit. Tito lidé nenesou zodpovědnost za realizaci jednotlivých opatření, v rámci potřeby připravují přehled, co se v daném cíli za sledované období událo. Potřebné informace poskytuje koordinátor komunitního plánování.

V rámci každého jednání koordinační skupiny bude vytvořen plán monitoringu pro další období – co, kdy a jak se bude monitorovat, budou vždy také upřesněny monitorovací indikátory. Na každém setkání bude také probíhat kontrola plnění zadaných úkolů z minulého setkání a kontrola naplňování jednotlivých opatření a aktivit. Z jednání bude pořízen zápis a prezenční listina.

Naplňování jednotlivých cílů a opatření může být také na programu jednání Sociálně zdravotní komise, Komise pro sociálně právní ochranu dětí a Rady seniorů a handicapovaných občanů. V těchto případech je nutné, aby tato jednání probíhala ve spolupráci s koordinátorem komunitního plánování a se zodpovědným členem koordinační skupiny za monitoring daného cíle/priority. Přítomnost koordinátora komunitního plánování a dotčeného člena koordinační skupiny na jednání záleží na společné domluvě, není tedy vždy nutná. Z jednání budou pořízeny zápisy a prezenční listiny.

Jedenkrát v roce bude zpracována zpráva o průběhu plnění plánu. Za zpracování této zprávy je zodpovědný koordinátor komunitního plánování a bude probíhat ve spolupráci s členy koordinační skupiny.

Hodnocení dopadu přichází po uplynutí plánovacího období (viz akční plán), tzn. v roce 2016. Za toto hodnocení je odpovědný koordinátor komunitního plánování.

PŘÍLOHY:

1. Sociodemografická analýza města Poděbrady a spádového území
2. Analýza poskytovatelů sociálních služeb
3. SWOT analýzy jednotlivých cílových skupin
4. Analýza potřeb rodiny
5. Analýza potřeb dětí z dětských domovů
6. Analýza potřeb uživatelů drog
7. Analýza potřeb dětí a mládeže na ulici
8. Akční plán na rok 2014 – 2015